

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Viite: Lausuntopyyntö 18.3.2016 YM003:00/2013

LAUSUNTO RAMSAR-KOSTEIKKOTOIMINTAOHJELMASTA

Ramsar-kosteikkotoimintaohjelman tavoitteena on kansainvälisen Ramsarin sopimuksen toimeenpanon eli kosteikkojen suojelun ja kestäväen käytön edistäminen. Toimintaohjelma on osa luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön toimintaohjelman 2013–2020 toimenpiteen 53 toteutusta.

Ramsar -kosteikkotoimintaohjelman tavoitteena on ohjata valtionhallinnon toimijoiden toimintaa. Kosteikkotoimintaohjelmassa on esitetty kosteikkojen suojelun ja kestäväen käytön visio 2020: *elämää kuhisevat sisävedet, suot ja Itämeri voivat hyvin, ylläpitävät monimuotoisuutta, tuottavat hyötyä ja hyvinvointia sekä ovat tärkeä osa yhteiskuntaamme.* Ohjelmassa on esitetty myös kuusi tavoitetta ja niihin liittyen 25 tavoitetilaa. Tavoitteiden saavuttamiseksi on esitetty 55 erilaista toimenpidettä.

Lapissa sijaitsee kymmenen Ramsar-aluetta. Näistä alueista Oulangan kansallispuisto sijoittuu osin Pohjois-Pohjanmaan maakunnan puolelle. Luonnonsuojelualueet mukaan lukien Ramsar-alueet on Lapin maakuntakaavoissa osoitettu merkinnöillä luonnonsuojelualue (SL) tai suojelualue (S). Useisiin eri luonnonsuojeluohjelmiin sisältyvät alueet on rajattu uloimman rajauksen mukaisesti. Varausperusteet ja alueiden kuvaukset on esitetty kaavan liiteasiakirjoihin sisältyvissä aluekuvauksissa.

Parhaillaan laadittavana on Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava. Kaavaehdotus tulee julkisesti nähtäville kesällä 2016. Rovaniemen ja Itä-Lapin alueelle sijoittuu kolme Ramsar-aluetta. Alueet osoitetaan merkinnällä SL. Merkintää koskee suunnittelumääräys: *"Alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää."* Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan laatimisen jälkeen käynnistetään Pohjois-Lapin maakuntakaavan päivitys.

Lapin maakuntakaavoissa on annettu myös koko maakuntakaava-aluetta koskevia määräyksiä muun muassa arvokkaiden luonnonympäristöjen huomioon ottamiseen, poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamiseen sekä luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmiin liittyen.

Osa Ramsar-alueista sisältyy Lapin maakuntakaavoissa matkailun vetovoima-alueisiin, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueisiin. Merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistykseen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Osa Ramsar-alueista sisältyy myös maaseudun kehittämisen kohdealueisiin. Merkinnällä osoitetaan maaseutuvyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Merkinnät ovat kehittämisperiaatemarkintöjä eikä niillä osoiteta konkreettisia aluevarauksia. Merkinnät eivät ole ristiriidassa kosteikkojen suojelun kanssa vaan tukevat osaltaan toimintaohjelmassa esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä, kuten tavoitetta 4 *Kosteikkojen merkitys on oivallettu laajasti* ja sen saavuttamiseksi esitettyjä toimenpiteitä.

Osa Ramsar-alueista sijoittuu Lapin maakuntakaavoissa myös kaivostoiminnan kehittämisen vyöhykkeille tai todennäköisille mineraalivarantoalueille. Merkinnät ovat luonteeltaan informatiivisia ei-

kä niillä osoiteta konkreettisia aluevarauksia. Merkinnöillä osoitetaan sellaisia vyöhykkeitä, joissa on todettu merkittäviä malmi- ja mineraalivarantoja.

Ramsar-alueille on Lapin maakuntakaavoissa osoitettu myös muita merkintöjä, kuten moottorikelkailureittejä, ulkoilureittejä tai poronhoidon aluevarauksia. Merkinnöillä osoitetaan pääasiassa olemassa olevia toimintoja eivätkä ne ole ristiriidassa kosteikkojen suojelun kanssa. Tiettyjä Ramsar-alueita koskevat yhteystarvemerkinntät ja raideliikenteen kehittämiseksi tehtävä selvitys -merkintä ovat yleispiirteisiä ja niiden sijainti tarkentuu alempiasteisessa suunnittelussa. Osia Ramsar-alueista sijoittuu myös kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeille alueille. Merkinntät tukevat osaltaan ympäristön säilymistä ja toimintaohjelmassa esitettyjä tavoitteita.

Toimintaohjelmassa tuodaan esiin kosteikkojen tarjoamien ekosysteemipalveluiden aiempaa parempi huomiointi. Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavan taustaselvitykseksi laaditussa Luonto- ja maisemaselvityksessä on käytetty ekosysteemipalveluiden näkökulmaa ja huomioitu myös Ramsar-alueiden ja muiden kosteikkojen merkitys kulttuuri-, tuki- ja säätely- sekä tuotantopalvelujen tuottajana. Selvityksen pohjalta maakuntakaavaan osoitetut ekologiset yhteystarpeet tukevat osaltaan Ramsar-alueiden ja muiden luonnonsuojelualueiden monimuotoisuuden säilymistä.

Lapin Ramsar-alueista osa sijoittuu Saamelaisten kotiseutualueelle. Sammuttijänkä-Vaijoenjäkä -alueen itäosa sijoittuu myös koltta-alueelle. Toimintaohjelmassa on huomioitu saamelaisten kotiseutualueen merkitys. Toimintaohjelman mukaan Ramsarin sopimuksen strategisen suunnitelman 2016–2024 tavoitetta 10, joka liittyy Suomessa saamelaisten perinteiseen tietoon, innovaatioihin ja käytäntöihin, toteutetaan läpileikkaavasti toimintaohjelman eri toimenpiteiden kautta silloin, kun ne liittyvät saamelaisten kotiseutualueeseen.

Toimintaohjelman sivulla 9 on esitetty kosteikkotoimijoita ja toimijoiden rooleja kosteikkotyössä. Osiossa on tunnistettu maakuntien liittojen rooli alueillaan maakuntakaavoituksesta ja aluekehittämisen kokonaisuudesta vastaavina viranomaisina. Toimintaohjelman toimenpiteet -osiossa ei kuitenkaan tunnistettu maakuntien liittojen roolia päävastuu- ja muut yhteistyötahot -kohdassa. Esimerkiksi tavoitteen 2 *Kosteikkoihin vaikuttavaa suunnittelua tehdään kokonaisvaltaisesti* tavoitetilojen saavuttamisessa on myös maakuntien liitoilla merkittävä rooli alueellaan. Päävastuu- ja muut yhteistyötahot tulisi myös tarkistaa vastaamaan tulevaa aluehallintouudistusta, jossa tarkoitus on muun muassa siirtää pääosa Ely-keskuksen tehtävistä tuleville maakunnille.

Ramsar-alueista merkittävä osa sijoittuu merialueille. Maankäyttö- ja rakennuslakia ollaan muuttamassa lisäämällä lakiin merialuesuunnittelua koskevat säännökset. Merialuesuunnitelman laatiminen on tulossa maakuntien liittojen tehtäväksi. Ensimmäiset merialuesuunnitelmat laadittaisiin vuoteen 2021 mennessä. Kosteikkotoimintaohjelmaan voisi lisätä maininnan vireillä olevasta merialuesuunnittelusta.

Yksi toimintaohjelmassa esitetyistä toimenpiteistä on Suomen Ramsar-alueiden riittävyyden arviointi ja täydennyskohteiden ehdottaminen. Lapin liiton näkemyksen mukaan mahdollisten täydennyskohteiden tulisi olla jo ennestään suojeltuja alueita ja täydentäminen tulisi tehdä maakunnan suunnittelun, esimerkiksi maakuntakaavoissa osoitetun maankäytön pohjalta. Kosteikkotoimintaohjelmassa todetaan, että ohjelman toteutuksen päävastuu on ympäristöministeriöllä ja lisäksi vastuu on maa- ja metsätalousministeriöllä ja työ- ja elinkeinoministeriöllä. Toimintaohjelman ja sen toteutuksen suunnittelu tulisi tehdä yhteistyössä maakuntien kanssa.

Edellä mainittu huomioon ottaen Lapin liiton virastolla ei ole huomautettavaa Ramsar-kosteikkotoimintaohjelmasta.

LAPIN LIITTO

Mika Riipi
maakuntajohtaja

Riitta Lönnström
suunnittelujohtaja